

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПОРІВНЯННЯ ПАРАМЕТРІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ

Т.В. Волковець, аспірант кафедри управління

Сумський державний університет, м. Суми

Аналіз статистичних даних свідчить, що частка екологічного податку України в загальному обсязі податкових надходжень є дуже низькою і становить менше 1 % в той час, як в більшості країн Європейського Союзу значення цього показника у 2010 р. знаходилося в межах від 6 % до 9 % [1]. Зазначимо також, що надходжень від екологічного податку України не достатньо для покриття природоохоронних витрат: у 2011 р. природоохоронні витрати перевищили обсяги надходжень від екологічного податку у 2,13 рази [2]. Разом з тим в Європейському Союзі на покриття природоохоронних витрат в середньому необхідна лише четверта частина загального обсягу надходжень від екологічних податків.

Такі відмінності пов'язані з тим, що обсяги надходжень від екологічного податку України не є співставними з обсягами надходжень від екологічних податків зарубіжних країн. Причини описано нижче.

За кордоном до групи екологічних податків відносять усі податки, платежі та збори, які мають відношення до екології. Тобто визнання податку або платежу екологічним залежить не від його назви, а від того, чи має база оподаткування відношення до екології та чи може стягнення даного податку вплинути на відносини природокористування.

Згідно описаного підходу в Україні, крім власне екологічного податку, який з 2011 р. замінив збір за забруднення, стягуються й інші податки, платежі та збори, які мають відношення до екології, які, однак, ні законодавчо, ні статистично такими не визнані (Державна служба статистики України до групи Екологічних платежів відносить лише надходження від екологічного податку [2]).

Насамперед, до екологічних податків в Україні доцільно віднести усі ресурсні платежі, серед яких плата за землю, плата за користування надрами, збір за спеціальне водокористування та інші. Доцільність віднесення енергетичних і транспортних податків та платежів України до числа екологічних часто ставиться під сумнів у зв'язку з тим, що база оподаткування таких податків і платежів чинить лише опосередкований вплив на навколишнє природне середовище. Однак, якщо керуватися зарубіжним досвідом, енергетичні і транспортні податки також мають бути віднесені до числа екологічних податків.

Визнання податку чи платежу екологічним впливає на цілі його стягнення: екологічні податки можуть впроваджуватися з метою стимулювання природокористувачів до більш екологічно-орієнтованої поведінки, в той час як перед звичайними податками таке завдання не

ставиться. Крім того екологічні податки зазвичай мають цільове призначення, тобто хоча б частина їх надходжень спрямовується на реалізацію природоохоронних заходів. В Україні використання надходжень на екологічні цілі закріплено лише за екологічним податком. Очевидно, саме тому до групи екологічних платежів органи статистики України відносять лише надходження від діючого екологічного податку.

Якщо ж, аналогічно до закордонного досвіду, в якості надходжень від екологічного оподаткування врахувати надходження від усіх податків, платежів та зборів України, які мають вплив на екологію, їх частка в сукупних податкових надходженнях у 2011 р. склала б 8,19 %, тобто досягла б рівня країн Європейського Союзу, а їх обсяг перевищив би обсяг природоохоронних витрат у 7 раз. Тобто коштів для покриття природоохоронних витрат забезпечується достатньо, однак реально на фінансування природоохоронних заходів спрямовується лише та їх частина, яка надходить від стягнення екологічного податку. Відсутність цільового призначення перетворює ті податки та платежі, які мають відношення до екології, на черговий фіскальний інструмент.

Отже, порівнюваність обсягів надходжень від екологічних податків в Україні і за кордоном може бути забезпечена лише за умови врахування усього переліку податків та платежів, які мають відношення до екології.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Environment: Key Tables from OECD [Electronic resource] : Mode of access // http://www.oecd-ilibrary.org/environment/environment-key-tables-from-oecd_2075826x.jsessionid=3tdvfqvtgq1v8.x-oecd-live-01
2. Статистичний щорічник України за 2010 рік. Державна служба статистики України / За ред. О.Г. Осауленка. – Київ : ТОВ “Август-Трейд”, 2011. – 560 с.

Екологічний менеджмент у загальній системі управління : збірник тез доповідей Тринадцятої щорічної всеукраїнської наукової конференції, м. Суми, 17-18 квітня 2013 р. / Відп. за вип. О.М. Теліженко. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 35-36.